

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 30 din 14 ianuarie 2010

HOTĂRÂREA
din 4 noiembrie 2008
în Cauza Niță împotriva României
(Cererea nr. 10.778/02)

În Cauza Niță împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, judecători, și din Santiago Quesada, grefier de secție,

d upă ce a deliberat în camera de consiliu la data de 14 octombrie 2008,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 10.778/02) îndreptată împotriva României, prin care 2 cetățeni ai acestui stat, domnul Vasile Mircea Niță și domnul Ionel Viorel Niță (*reclamanții*), au sesizat Curtea la data de 21 ianuarie 2002, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanții susțin în special că au suferit rele tratamente din partea polițiștilor și că nu au beneficiat de o anchetă efectivă împotriva agenților statului în cauză, care au rămas nepedepsiți.

4. La data de 27 septembrie 2005, președintele Secției a treia a decis să îi comunice cererea Guvernului. Astfel cum prevede art. 29 § 3 din Convenție, s-a mai decis și să se analizeze în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamanții sunt gemeni născuți în anul 1971 și locuiesc în Roșiori de Vede, România.

6. La data de 31 ianuarie 1995, reclamanții au introdus la Parchetul Militar București o plângere penală sub acuzația de cercetare abuzivă împotriva polițiștilor de la secția din Roșiori de Vede. Reclamanții arătau că, fiind invitați la secția de poliție pentru a da declarații în cadrul unei anchete penale pentru tâlhărie având ca obiect un inel de aur pe care aceștia l-ar fi smuls unei persoane, ei au fost sechestrați la secție în mai multe rânduri, în datele de 10, 17 și 28 decembrie 1994, precum și la data de 4 februarie 1995 de către polițiștii R.G. și C.M. Aceștia le-ar fi legat un braț cu cătușe de piciorul mesei la care au fost chemați să dea declarații și apoi le-ar fi aplicat lovituri de picior și de pumn în stomac, în ficat și la cap, pentru a-i forța să scrie ceea ce le dictau. Polițiștii s-ar fi folosit și de bastoane din cauciuc și de sârmă pentru a îi lovi.

7. Guvernul contestă faptul că reclamanții ar fi fost agresați de polițiștii din Roșiori de Vede care, în opinia sa, i-au interogat doar pe reclamanți cu privire la tâlhăria de care se plânsese o persoană.

8. La data de 16 februarie 1995, reclamanții au fost examinați de medicul stomatolog-șef de la clinica din Roșiori de Vede, care a eliberat fiecăruia un certificat medical datat în aceeași zi, ce atesta că mai mulți dinți erau fracturați. Acest certificat cuprindea un număr de înregistrare în registrul clinicii respective și data la care fusese eliberat. Pe de altă parte, din acest certificat nu rezultă nici în ce circumstanțe au fost produse fracturile respective și nici de când datau ele. La data de 26 februarie 1995, reclamanții au depus la parchet o copie a acestui document ce cuprindea numărul de înregistrare și data la care a fost emis; în schimb, ștampila medicului curant și semnătura sa erau ilizibile. Parchetul a depus acest document la dosarul de anchetă ce a fost deschis în urma plângerii lor penale împotriva polițiștilor R.G. și C.M.

9. Guvernul nu contestă că reclamanții prezentau leziuni în ziua în care au fost examinați de către medicul stomatolog din Roșiori de Vede, însă consideră că acestea nu erau rezultatul acțiunilor polițiștilor din Roșiori de Vede. Guvernul arată că certificatul medical în discuție nu permite stabilirea cu exactitate nici a momentului la care au fost aplicate actele de violență împotriva celor 2 frați și, de altfel, nici originea acestor leziuni.

10. La data de 15 februarie 1995, reclamanții au fost audiați de parchet și și-au menținut versiunea faptelor așa cum a fost expusă în plângerea lor inițială. Unul dintre cei 2 frați a fost audiat din nou la data de 26 februarie 1995.

11. La data de 16 februarie 1995, parchetul i-a audiat pe cei 2 polițiști, R.G. și C.M.

Polițistul R.G. a recunoscut că i-ar fi convocat în mai multe rânduri la secția de poliție pe cei 2 reclamanți pentru a face investigații cu privire la plângerea penală depusă de un terț sub acuzația de tâlhărie. El a confirmat faptul că i-a legat pe reclamanți cu cătușe de piciorul mesei la care fuseseră chemați să dea declarații și a justificat acest lucru prin faptul că aceștia ar fi manifestat o agresivitate verbală împotriva sa, pe care îi era teamă să nu o vadă

transformându-se în agresivitate fizică. În schimb, el nu a recunoscut că i-ar fi lovit. Această depoziție a fost consemnată în scris și depusă la dosarul de anchetă, deschis de parchet.

Polițistul C.M., audiat în două rânduri, a declarat că nu fusese însărcinat cu nicio anchetă împotriva reclamanților. Ulterior, el a declarat că era posibil ca el să fi fost comandantul postului de poliție din Roșiori de Vede la data faptelor ce îi erau imputate, însă a reiterat că nu participase la interogatoriile reclamanților.

12. La data de 6 martie 1995, mama reclamanților a fost invitată la parchet pentru a fi audiată de procurorii însărcinați cu cercetarea plângerii penale a fiilor săi. Aceasta a declarat că i-a însoțit pe fiii săi la secția de poliție de fiecare dată când au fost convocați acolo. La data de 17 decembrie 1994, auzind strigătele unuia dintre fiii săi în timp ce aștepta pe culoarul poliției, ea a deschis ușa și i-a văzut atunci pe fiii săi legați cu cătușe, bătuți și plini de sânge. Aceasta a menționat că în aceeași încăpăre a văzut, pe lângă polițistul R.G., încă o persoană îmbrăcată în haine civile. Apoi ea a arătat că i-a însoțit pe fiii săi la data de 16 februarie 1995 la spitalul din Roșiori de Vede, unde le-a fost eliberat un certificat medical. Această declarație, consemnată de procurorul însărcinat cu ancheta, a fost depusă la dosar, cu mențiunea că autoarea sa nu știa nici să citească și nici să scrie.

13. La data de 14 noiembrie 1995, parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale împotriva reclamanților pentru acuzația de tâlhărie, reținând că persoana ce depusese plângere împotriva lor recunoscuse între timp că, de fapt, pierduse obiectul în discuție și că preferase să facă plângere deoarece nu îndrăznise să recunoască acest lucru față de familia sa.

14. Prin Rezoluția din data de 8 martie 1999, un procuror militar de la Parchetul Militar Teritorial București a emis o soluție de neîncepere a urmăririi penale împotriva polițistului R.G., întemeiată pe art. 10 lit. g) din Codul de procedură penală (CPP), pe motivul că acesta decedase în luna noiembrie 1998. De asemenea, procurorul militar a dat și o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale împotriva polițistului C.M., întemeiată pe art. 10 lit. a) din CPP, cu motivarea că nu participase la investigațiile referitoare la reclamanți, care fuseseră efectuate exclusiv de polițistul R.G.

Parchetul a constatat că niciun certificat medico-legal eliberat de o instituție abilitată prin lege nu atesta că reclamanții ar fi suferit cu adevărat rele tratamente. De asemenea, acesta a considerat că certificatul medical întocmit la data de 16 ianuarie 1995 de către un medic stomatolog nu putea fi luat în considerare din moment ce nu emana de la o autoritate abilitată prin lege să facă constatări medico-legale și a observat că leziunile ce fuseseră constatate în acesta s-ar fi putut produce în alte circumstanțe decât cele denunțate de părțile interesate.

În ceea ce privește modalitatea în care s-a derulat ancheta în cauză, parchetul a constatat că polițistul R.G. făcuse investigații în urma plângerii penale sub acuzația de tâlhărie pe care o introdusese un terț împotriva reclamanților. În motivele rezoluției în cauză nu a figurat nicio mențiune referitoare la faptul că reclamanții au fost legați cu cătușe de piciorul mesei la care au fost chemați să dea declarații, fapt recunoscut de polițistul R.G. în declarația sa depusă la dosar.

15. Reclamanții au formulat o plângere împotriva acestei rezoluții la procurorul ierarhic superior, solicitând dispunerea unei expertize medico-legale a stării lor de sănătate la Institutul „Mina Minovici“, competent conform legii să efectueze astfel de expertize la cererea autorităților judiciare, ale cărei rezultate puteau fi folosite ca probă într-un proces penal. Aceștia au cerut ca mama lor să fie audiată din nou în prezența unuia dintre ei, având în vedere că aceasta nu știa nici să citească și nici să scrie și că aveau îndoieli cu privire la modalitatea în care a fost consemnată depoziția sa de către procurorul care o audiase. În fine, ei au arătat că polițistul C.M. participase realmente la investigațiile abuzive la care au fost supuși, independent de faptul că era sau nu oficial însărcinat cu dosarul lor; în acest sens, ei au precizat că acest polițist era prezent în camera în care erau legați cu cătușe de piciorul mesei și în care le-au fost aplicate numeroase lovituri pentru a recunoaște furtul ce le era imputat.

16. Prin Decizia din data de 8 mai 2001, un procuror de la Parchetul Militar Teritorial București a respins plângerea reclamanților ca nefondată. Această decizie nu cuprindea niciun motiv și, în speță, niciun element care să susțină concluzia parchetului respectiv conform căreia plângerea reclamanților nu era fondată.

17. La o dată neprecizată, reclamanții au atacat rezoluția de neîncepere a urmăririi penale a parchetului de pe lângă Tribunalul Militar București. Reamintind faptele ce au făcut obiectul plângerii lor penale introduse la parchet, ei susțineau în special că procurorii însărcinați cu cercetarea plângerii lor nu au dispus nicio confruntare cu polițiștii. De asemenea, ei au subliniat că certificatul medical eliberat de medicul stomatolog, act ce constata numeroasele lor fracturi dentare, era singurul document pe care îl puteau furniza pentru a dovedi relele tratamente suferite, din moment ce nicio expertiză medicală a stării lor de sănătate, de către o instituție medicală abilitată, nu fusese dispusă de parchet. Ei au precizat numele medicului stomatolog de la clinica din Roșiori de Vede care i-a examinat și care le-a eliberat certificatul respectiv și au arătat că, în ciuda eforturilor lor, nicio altă instituție medicală nu acceptase să facă o constatare a stării lor de sănătate de care să se poată prevala în fața instanței.

Ei au solicitat tragerea la răspundere penală a polițiștilor și au cerut să le fie plătite daune-interese drept reparație a prejudiciului moral decurgând din suferințele lor fizice și psihice cauzate de fracturile dinților lor.

18. La data de 15 iunie 2001, în ședința publică din fața Tribunalului Militar Teritorial București, reclamanții au cerut o expertiză medico-legală a stării lor de sănătate la Institutul medico-legal „Mina Minovici“ pentru a dovedi leziunile cauzate de polițiști. Mai mult, aceștia i-au cerut instanței să audieze anumiți martori ai apărării și să îl interogheze pe polițistul C.M. Instanța a respins aceste cereri.

19. Prin Sentința din data de 21 iunie 2001, instanța a respins ca neîntemeiată plângerea reclamanților la rezoluțiile de neîncepere a urmăririi penale date de parchet. Aceasta a respins ca neveridice declarațiile reclamanților și ale mamei lor, arătând că existau câteva neconcordanțe în ceea ce privește data la care părțile interesate precizau că ar fi fost supuse relelor tratamente. Instanța a statuat că faptele imputate polițiștilor din Roșiori de Vede nu erau adevărate, deoarece o eventuală agresiune din partea polițistului R.G. ar fi fost,

după părerea instanței, inutilă din moment ce același polițist a redactat o propunere de neîncepere a urmăririi penale a reclamanților.

În motivele sentinței nu figura nicio mențiune cu privire la faptul că reclamanții au fost legați cu câtușe de piciorul mesei la care erau chemați să dea declarații.

20. Reclamanții au formulat recurs împotriva acestei hotărâri, denunțând în special refuzul instanței inferioare de a dispune o expertiză medico-legală a stării lor de sănătate și de a o audia pe mama lor. Ei au arătat că din declarația polițistului R.G. rezulta cu certitudine faptul că acesta îi legase cu câtușe de piciorul mesei la care erau chemați să dea declarații cu privire la pretinsul furt pe care aceștia l-ar fi comis și pentru care fuseseră convocați la secția de poliție. Reclamanții au reiterat faptul că le-au fost aplicate în mai multe rânduri numeroase lovituri în timp ce erau astfel imobilizați, pentru a recunoaște faptele ce le erau imputate.

21. Prin Decizia definitivă din data de 6 noiembrie 2001, Curtea Militară de Apel a confirmat sentința instanței de fond, pe care o considera întemeiată. Aceasta a constatat că certificatele medicale eliberate la data de 16 februarie 1995 și pe care părțile interesate le depuseseră la dosarul de anchetă aflat la parchet erau aproape ilizibile și că din conținutul lor nu reieșea numele medicului care le-a redactat. De asemenea, instanța a statuat că o expertiză medico-legală pe baza certificatelor în discuție era, prin urmare, imposibilă, având în vedere faptul că trecuseră mai mult de 6 ani de la data presupusei agresiuni și faptul că aceste certificate nu specificau data la care au fost produse leziunile pe care le constatau. În motivele deciziei nu figura nicio mențiune cu privire la legarea reclamanților cu câtușe de piciorul mesei la care fuseseră chemați să dea declarații.

II. Dreptul și practica internă pertinente

22. Prevederile și practica internă pertinente privitoare la statutul procurorilor militari sunt descrise în paragraful 40 din Hotărârea *Barbu Anghelescu împotriva României* (nr. 46.430/99, § 70, 5 octombrie 2004).

23. Legea nr. 293 din 28 iunie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, din 30 iunie 2004, reglementează reorganizarea direcției generale a unităților penitenciare, de acum înainte demilitarizate și repartizate sub autoritatea Ministerului Justiției. Personalului din administrația națională a unităților penitenciare i s-a atribuit calitatea de „funcționar public“, orice eventuale urmăriri penale îndreptate împotriva membrilor săi intrând de acum înainte sub competența parchetelor și instanțelor de drept comun.

24. Expertizele medico-legale ca mijloc de probă în procesele penale erau reglementate, la data evenimentelor, prin Decretul nr. 446 din 25 mai 1966 privind organizarea instituțiilor și serviciilor medico-legale, ale cărui articole pertinente prevedeau următoarele:

Articolul 2

„Instituțiile medico-legale sunt Institutul de cercetări științifice medico-legale «Prof. Dr. Mina Minovici», subordonat Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale, și filialele

institutului. În cadrul Institutului de cercetări științifice medico-legale «Prof. Dr. Mina Minovici» funcționează Comisia superioară medico-legală. În cadrul aceluiași institut și al filialelor sale funcționează comisii de control și avizare a actelor medico-legale.”

Articolul 6

„Institutul de cercetări științifice medico-legale «Prof. Dr. Mina Minovici» și filialele sale efectuează: (...) noi expertize medico-legale, la cererea organelor în drept, în cazurile de: omor, lovire sau vătămare (...), deficiențe în acordarea asistenței medicale, precum și orice alte lucrări medico-legale prevăzute de regulamentul de aplicare a prezentului decret.”

25. Decretul nr. 446 din 25 mai 1996 și regulamentul său de aplicare au fost abrogate prin Ordonanța Guvernului nr. 1 din 20 ianuarie 2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, din 21 ianuarie 2000. În temeiul art. 2 al ordonanței respective, institutele abilitate prin lege să efectueze expertize medico-legale pot fi sesizate cu o cerere de expertiză nu numai de către organele de urmărire penală și de instanțele naționale, ci și de orice persoană al cărei interes este să obțină un certificat medico-legal de care aceasta se poate prevala ulterior, dacă dorește, ca dovadă într-un proces penal.

ÎN DREPT

I. Asupra pretenției încălcări a art. 3 din Convenție

26. Reclamanții se plâng de faptul că au suferit tratamente inumane și degradante din partea polițiștilor din Roșiori de Vede, cu încălcarea art. 3 din Convenție. Ei arată că nimic nu justifică, în speță, ținerea lor legați cu cătușe și imobilizați timp de mai multe ore, în mai multe rânduri, la secția de poliție. Invocând art. 6 din Convenție, ei susțin, de asemenea, că acțiunea penală începută împotriva polițiștilor ca urmare a plângerii lor penale pentru cercetare abuzivă nu a fost analizată într-un termen rezonabil și nici în mod echitabil, din moment ce instanțele naționale le-au respins cererea de expertiză medico-legală și au refuzat să audieze anumiți martori.

27. Guvernul contestă că ar fi avut loc încălcarea drepturilor garantate prin articolele invocate de reclamanți.

28. Curtea reamintește că, având autoritatea de a stabili calificarea juridică a faptelor în cauză, nu se consideră obligată de cea pe care le-o atribuie reclamanții sau guvernele. În virtutea principiului *jura novit curia*, aceasta a studiat, de exemplu, din oficiu, mai multe cereri din perspectiva unui articol sau paragraf ce nu fusese invocat de părți. O cerere se caracterizează prin faptele pe care le denunță și nu prin simplele motive sau argumente de drept invocate (vezi, *mutatis mutandis*, *Guerra și alții împotriva Italiei* din 19 februarie 1998, Culegere de hotărâri și decizii 1998-I, p. 223, § 44, și *Berktaş împotriva Turciei*, nr. 22.493/93, § 167, 1 martie 2001).

29. În lumina acestor principii, Curtea consideră necesar, în circumstanțele speței, să analizeze acest capăt de cerere în întregime din perspectiva art. 3 din Convenție, analizat, succesiv, pe latura sa materială și procedurală. Această prevedere este următoarea:

Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.

A. Asupra admisibilității

30. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, aceasta constată că nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, el trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

1. Asupra laturii materiale a art. 3

31. Curtea reamintește că art. 3 consacră una dintre valorile fundamentale ale societăților democratice. Chiar în cele mai dificile circumstanțe, cum este lupta împotriva terorismului și a crimei organizate, Convenția interzice în termeni absoluți tortura și pedepsele sau tratamentele inumane sau degradante. Art. 3 nu prevede restricții, lucru prin care diferă de majoritatea clauzelor normative ale Convenției și protocoalelor sale nr. 1 și 4, și, conform art. 15 § 2, el nu suportă nicio derogare, nici măcar în caz de pericol public ce amenință viața națiunii (*Selmouni împotriva Franței* [MC], nr. 25.803/94, CEDO 1999-V, § 95).

32. Pe de altă parte, un rău tratament trebuie să atingă un minim de gravitate pentru a intra sub incidența art. 3. Aprecierea acestui minim este relativă prin definiție; ea depinde de ansamblul datelor cauzei și, în special, de durata tratamentului, a efectelor sale fizice și/sau mentale, precum și, uneori, de sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei. Când un individ este lipsit de libertate, utilizarea forței fizice asupra sa atunci când nu este absolut necesară din cauza comportamentului său încalcă demnitatea umană și constituie, în principiu, o încălcare a dreptului garantat de art. 3 (*Ribitsch împotriva Austriei*, Hotărârea din 4 decembrie 1995, seria A nr. 336, § 38, și *Tekin împotriva Turciei*, Hotărârea din 9 iunie 1998, Culegere de hotărâri și decizii 1998-IV, §§ 52-53).

33. Curtea a subliniat că persoanele reținute se află în situație de vulnerabilitate și că autoritățile aveau obligația să le protejeze. Un stat este răspunzător de orice persoană reținută, deoarece aceasta se află exclusiv în mâinile funcționarilor poliției. Când evenimentele în cauză, în totalitatea lor sau într-o mare parte, sunt cunoscute exclusiv de către autorități, orice vătămare survenită în această perioadă dă naștere unor puternice prezumții de fapt. Revine Guvernului datoria să furnizeze dovezi care stabilesc fapte ce pun la îndoială relatarea victimei (*Tomasi împotriva Franței*, Hotărârea din 27 august 1992, seria A nr. 241-A §§ 108-111; *Ribitsch împotriva Austriei*, menționată mai sus, § 31, *Berktaş împotriva Turciei*, nr. 22.493/93, § 167, 1 martie 2001, și *Rivas împotriva Franței*, nr. 59.584/00, § 38, 1 aprilie 2004).

34. Este adevărat că susținerile privind rele tratamente trebuie dovedite în fața Curții prin elemente de probă adecvate (vezi, *mutatis mutandis*, Hotărârea *Klaas* și alții din 6 septembrie 1978, seria A nr. 28, p. 21, p. 17, § 30). Pentru stabilirea faptelor, Curtea se folosește de criteriul probei „dincolo de orice îndoială rezonabilă”; o astfel de probă poate, totuși, să rezulte dintr-o serie de indicii sau de prezumții necombătute, suficient de grave, precise și concordante (*Irlande împotriva Regatului Unit*, Hotărârea din 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25, p. 65, § 161 în fine, *Aydin împotriva Turciei*, Hotărârea din 25 septembrie 1997, Culegere 1997-VI, p. 1889, § 73, și *Selmouni împotriva Franței*, menționată mai sus, § 88).

35. În speță, trebuie constatat că, la data la care reclamanții au fost convocați la secția de poliție, aceștia nu erau oficial inculpați pentru niciun capăt de acuzare: ei s-au prezentat acolo de bunăvoie și la simpla convocare scrisă, în urma unei plângeri penale formulate împotriva lor pentru tâlhărie, pe care ulterior reclamantul și-a retras-o, de altfel, recunoscând că era, de fapt, vorba de pierderea unui obiect, pe care încercase să o facă să pară un furt pe care l-ar fi comis reclamanții.

Or, nu s-a contestat faptul că, în timpul interogatoriilor reclamanților, polițistul R.G. i-a legat cu cătușe de piciorul mesei din biroul poliției din Roșiori de Vede, postură în care au fost ținuți mai multe ore, inclusiv sub ochii mamei lor care se îngrijorase pentru soarta lor. Acesta a fost, desigur, un tratament cel puțin degradant, pe care nu l-ar putea justifica, având în vedere circumstanțele speței, nici cerințele anchetei, nici pretinsa agresivitate verbală a reclamanților pe care o invocase polițistul R.G., și care intră, prin natura și gravitatea sa, sub incidența art. 3.

36. Curtea reamintește că autoritățile nu trebuie să subestimeze importanța mesajului pe care îl transmit tuturor persoanelor în cauză, dar și marelui public, atunci când hotărăsc să înceapă sau nu urmărirea penală împotriva unor funcționari bănuți de tratamente contrare art. 3 din Convenție. În mod deosebit, Curtea consideră că ele nu trebuie în niciun caz să dea impresia că sunt dispuse să lase nepedepsite astfel de tratamente (*Egmez împotriva Ciprului*, nr. 30.873/96, § 71, CEDO 2000-XII).

Or, în această privință, Curtea consideră că în cauza de față este deosebit de îngrijorător faptul că atât procurorii de la parchetul abilitat să le cerceteze plângerea, cât și instanțele militare sesizate de reclamanți au trecut complet sub tăcere acțiunile descrise mai sus ale polițistului R.G., care reieșeau totuși cu claritate din declarația pe care o dăduse în fața parchetului și care fusese depusă la dosarul de anchetă. Procurorii și instanțele militare s-au mulțumit în cazul de față să dispună neînceperea urmăririi penale în favoarea sa pe motivul că, între timp, decedase, fără a proceda la o recunoaștere a caracterului ilicit al acțiunilor sale, care erau totuși incontestabile.

37. Curtea nu poate admite că, prin decesul unei persoane, caracterul ilicit al acțiunilor sale rămâne nerecunoscut, ba chiar, cum s-a întâmplat în cauza de față, că au fost complet trecute sub tăcere în deciziile parchetului și ale instanțelor naționale, în ciuda probelor indubitabile depuse la dosar de către organele de anchetă.

Desigur, principiile ce guvernează răspunderea penală a unei persoane suspectate că ar fi comis fapte interzise prin legea penală și aplicarea lor de către autoritățile naționale ar împiedica, pe bună dreptate, la data la care a fost dispusă neînceperea urmăririi penale, urmărirea răspunderii polițistului R.G. după decesul său. Curtea nu ar putea repune în discuție acest principiu fundamental al dreptului penal național, și anume caracterul personal și netransmisibil al răspunderii penale. Totuși, rămâne adevărat că o recunoaștere formală, de către autorități, a caracterului ilicit al unor astfel de acțiuni înainte de a decide să dispună neînceperea urmăririi penale determinată de decesul persoanei în cauză ar constitui, pe de o parte, un mesaj clar transmis opiniei publice că autoritățile nu sunt dispuse să tolereze astfel de acțiuni și le-ar deschide, pe de altă parte, părților interesate calea unei acțiuni în răspundere civilă îndreptată împotriva statului pentru faptele comise de prepușii săi în exercițiul funcțiunii lor. Așadar, aceasta ar avea un caracter exemplar și ar putea preveni eventuale recursuri în fața Curții pentru situații de fapt similare.

38. În ceea ce privește diferitele lovituri și vătămări pe care reclamanții susțin că le-ar fi suferit în timpul interogatoriilor lor la secția de poliție, Curtea observă că singurul element susceptibil să susțină acest argument este certificatul medical întocmit de un medic stomatolog în aceeași perioadă cu cea în care au avut loc interogatoriile, care constată mai multe fracturi ale dinților reclamanților. Având în vedere lipsa de precizări cuprinse în certificatul medical respectiv și lipsa oricărei mențiuni cu privire la originea facturilor în discuție și la data la care acestea au survenit, Curtea nu poate specula cu privire la originea acestor leziuni. Într-adevăr, nimic nu permite stabilirea, dincolo de orice îndoială rezonabilă, a faptului că ele ar fi putut fi considerate ca rezultând din utilizarea forței de către polițiști în timpul interogatoriului, pentru ca ele să intre, de asemenea, sub incidența art. 3. Această problemă fiind direct legată de omisiunea autorităților de a dispune o expertiză a stării de sănătate a reclamanților la data la care aceștia au susținut că au fost maltratați de polițiști, Curtea apreciază că este vorba de o problemă distinctă de pretinsa încălcare materială a art. 3 din Convenție; de altfel, Curtea va reveni la acest aspect (paragraful 46 de mai jos).

39. În circumstanțele cauzei de față, Curtea apreciază că tratamentul suferit de reclamanți din cauza legării lor cu cătușe de piciorul mesei la care erau chemați să dea declarații nu corespundea în nicio privință unei utilizări a forței care să fi fost strict impusă de comportamentul lor.

40. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 3 din Convenție sub aspectul laturii sale materiale.

2. Asupra laturii procedurale a art. 3

41. Reclamanții denunță lipsa unei anchete efective în urma plângerii lor pentru rele tratamente, formulată împotriva agenților statului. Ei consideră că magistrații parchetului militar și ai instanțelor militare care le-au analizat plângerea nu aveau independența necesară pentru a conduce ancheta; în mod special, ei arată că toate cererile lor prin care înțelegeau să dovedească temeinicia alegațiilor lor, și anume cererea de a fi supuși unei expertize medico-legale a stării lor de sănătate efectuate de către un organism abilitat prin lege să emită un astfel de aviz, de a fi confrunțați cu polițistul C.M., de a asigura audierea de către instanțele

sesizate cu plângerea lor față de rezoluția de neîncepere a urmăririi penale a martorilor apărării, mai precis a mamei lor, care asistase la faptele ce făceau obiectul plângerii lor penale, au fost respinse. În plus, ei arată că parchetele militare au încercat prin toate mijloacele să întârzie desfășurarea anchetei pentru ca nicio răspundere să nu poată fi reținută.

42. Guvernul contestă acest argument, arătând că, în speță, a fost condusă o anchetă aprofundată și efectivă de către procurorii parchetelor militare și de către instanțele naționale sesizate cu plângerea reclamanților față de rezoluția de neîncepere a urmăririi penale emisă de parchet.

43. Curtea reamintește că, atunci când o persoană afirmă într-un mod credibil că a suferit, din partea poliției sau a altor servicii comparabile ale statului, tratamente contrare art. 3 din Convenție, această prevedere, coroborată cu obligația generală impusă statului prin art. 1 de a „recuno[aște] oricărei persoane aflate sub jurisdicția [sa] drepturile și libertățile definite în (...) [Convenție]“, necesită, implicit, să existe o anchetă oficială efectivă. Această anchetă, după exemplul celei impuse de art. 2, trebuie să poată duce la identificarea și la pedepsirea persoanelor răspunzătoare (*Labita împotriva Italiei* [MC], nr. 26.772/95, § 131, CEDO 2000-IV, și *Pantea împotriva României*, nr. 33.343/96, § 199, CEDO 2003-VI).

44. Desigur, astfel cum precizează Guvernul, autoritățile interne nu au rămas complet inactive în fața acuzațiilor de rele tratamente formulate de reclamanți în plângerea lor penală, din partea a 2 polițiști de la poliția locală din Roșiori de Vede. Într-adevăr, a avut loc o anchetă în cauza de față: magistrații parchetului însărcinat cu ancheta au audiat părțile interesate, precum și pe mama lor și pe polițiștii puși sub acuzare și au dispus neînceperea urmăririi penale pe motivul că unul dintre aceștia decedase între timp și că celălalt nu comisese faptele care îi erau imputate.

45. Dacă nu este de datoria Curții să readucă în discuție rezultatul anchetei conduse de autorități în acest sens, rămâne totuși adevărat că, pentru ca o astfel de anchetă să poată fi considerată efectivă, este necesar ca persoanele răspunzătoare de anchetă și cele care efectuează investigațiile să fie independente de cele implicate în evenimente (vezi, de exemplu, hotărârile *Güleç împotriva Turciei* din 27 iulie 1998, Culegere 1998-IV, §§ 81-82, și *Oğur împotriva Turciei* [MC], nr. 21.954/93, CEDO 1999-III, §§ 91-92). Acest lucru presupune nu numai lipsa oricărei legături ierarhice sau instituționale, ci și o independență practică (vezi, de exemplu, Hotărârea *Ergi împotriva Turciei* din 28 iulie 1998, Culegere 1998-IV, §§ 83-84, și *Kelly și alții împotriva Regatului Unit*, nr. 30.054/96, § 114, 4 mai 2001).

46. Or, independența procurorilor militari care au condus ancheta poate fi pusă la îndoială având în vedere legislația națională în vigoare la data evenimentelor. În *Cauza Barbu Anghelescu împotriva României*, Curtea a statuat că a avut loc încălcarea art. 3 pe latura sa procedurală din cauza lipsei de independență a procurorilor militari chemați să conducă ancheta în urma unei plângeri penale pentru rele tratamente, îndreptată împotriva unor ofițeri de poliție (*Barbu Anghelescu împotriva României*, nr. 46.430/99, § 70, 5 octombrie 2004). Curtea a constatat că aceștia erau, la data evenimentelor, cadre militare active, ca și procurorii militari, și că beneficiau, prin urmare, de grade militare, se bucurau de toate privilegiile în

materie, erau răspunzători de încălcarea regulilor de disciplină militară și făceau parte din structura militară, întemeiată pe principiul subordonării ierarhice (*Barbu Anghelescu* menționată mai sus, §§ 40-43).

47. Curtea își reiterează constatarea anterioară, de la care nu vede niciun motiv pentru care să se abată în speță. Sub acest aspect, Curtea subliniază că, lipsa de independență instituțională a procurorilor militari, ca rezultat al existenței unei legături instituționale, s-a tradus concret, în speță, prin lipsa de imparțialitate cu care a fost condusă ancheta în privința relor tratamente denunțate de reclamanți. Ea constată, în special, că nici procurorii însărcinați cu ancheta penală împotriva polițiștilor, nici instanțele sesizate cu o plângere împotriva deciziilor parchetului nu au încercat să înlăture îndoielile cu privire la fracturile dentare constatate la reclamanți de către medicul stomatolog din Roșiori de Vede, dispunând o expertiză a stării lor de sănătate sau efectuând investigații cu privire la originea certificatului medical întocmit cu puțin timp după incidentele denunțate în plângerea lor penală, care atestă că părțile interesate prezentau în acea zi mai multe fracturi dentare.

În această privință, Curtea constată că autoritățile s-au limitat la a înlătura acest document, totuși decisiv, pentru motivul că numele medicului care îl eliberase devenise ilizibil, fără a proceda la alte investigații, solicitând-le, de exemplu, reclamanților să prezinte originalul sau instituției medicale care l-a eliberat să furnizeze o copie din registrul său medical de la data evenimentelor. Astfel de investigații se impuneau cu atât mai mult cu cât lipsa de lizibilitate a semnăturii medicului de pe ștampila aplicată pe certificatul respectiv putea fi, după toate aparențele, consecința directă a intervalului de timp scurs de la data la care a fost emis acesta, și anume februarie 1995, până la data de 6 noiembrie 2001, dată la care curtea de apel le-a respins cererea de expertiză medico-legală pe motivul că documentul în discuție era ilizibil. Or, o asemenea durată nu le era deloc imputabilă reclamanților. În acest sens, Curtea a precizat, de altfel, în mai multe rânduri că o cerință de celeritate și de diligență rezonabilă este implicită într-un astfel de context (hotărârile *Yaşa împotriva Turciei* din 2 septembrie 1998, Culegere 1998-VI, pp. 2.439-2.440, §§ 102-104; *Mahmut Kaya împotriva Turciei*, nr. 22.535/93, §§ 106-107, CEDO 2000-III), ceea ce nu pare să fi fost cazul în speță, având în vedere durata de aproximativ 7 ani a procedurii îndreptate împotriva polițiștilor și încheiată printr-o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale.

48. În plus, chiar și atunci când părțile interesate au solicitat, în mai multe rânduri în memoriile și plângerile lor împotriva rezoluțiilor parchetului, să fie confrunțați cu polițistul C.M. și să poată să îl interogheze, precum și să obțină audierea, în prezența lor și în calitate de martor al apărării, a mamei lor, ale cărei depoziții fuseseră, după părerea lor, consemnate în mod eronat de către procuror, din cauză că aceasta nu știa nici să citească și nici să scrie, instanțele naționale nu au dat curs acestor cereri. Or, după exemplul expertizei medico-legale, era vorba de elemente de probă hotărâtoare pentru a fundamenta, în cunoștință de cauză și la finalul unei proceduri care respectă principiul contradictorialității, o eventuală constatare a vinovăției sau o dezvinovățire a agenților statului în discuție.

49. În final, din hotărârile autorităților naționale rezultă că acestea s-au limitat la a accepta versiunea polițistului C.M., care indicase faptul că nu fusese însărcinat cu cercetarea

plângerii penale depuse împotriva reclamanților, fără a analiza dacă, dincolo de o astfel de misiune formală, el participase sau nu la interogatoriile reclamanților, așa cum au susținut aceștia pe toată durata procedurii îndreptate împotriva polițiștilor.

50. Nici instanțele naționale nu s-au pronunțat cu privire la circumstanța, incontestabilă totuși în lumina declarațiilor unuia dintre polițiștii care au condus cercetările, că reclamanții ar fi fost legați cu cătușe de piciorul mesei la care erau chemați să dea depoziții. Or, și aici era vorba de un element esențial care, în ciuda decesului unuia dintre polițiști, ar fi putut să le deschidă părților interesate calea unei acțiuni în răspundere civilă îndreptată împotriva statului pentru faptele comise de prepușii săi în exercițiul funcțiunii lor, așa cum a constatat deja Curtea mai înainte (paragraful 36 de mai sus).

51. Având în vedere legislația națională în vigoare la data evenimentelor și insuficiențele anchetei, constatate la paragrafele 46-49 de mai sus, Curtea consideră că ancheta efectuată în speță de către autorități cu privire la plângerea privind relele tratamente pe care reclamanții au formulat-o în fața autorităților naționale a fost lipsită de efectivitate.

52. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 3 sub aspectul laturii sale procedurale.

II. Asupra celorlalte preținse încălcări ale Convenției

53. Reclamanții denunță o încălcare a art. 5, 10 și 14 din Convenție pe motivul că ar fi fost reținuți în mod ilegal de către polițiști în timpul interogatoriilor lor la secția de poliție și că ar fi fost forțați să dea false declarații.

54. Guvernul contestă că ar fi avut loc încălcarea drepturilor garantate de articolele invocate de reclamanți.

55. Ținând cont de toate elementele aflate în posesia sa și în măsura în care este competentă să fie sesizată cu alegațiile formulate, Curtea nu a distins nicio aparență de încălcare a drepturilor și libertăților garantate prin Convenție sau protocoalele sale. Rezultă că această parte a cererii este vădit neîntemeiată și trebuie respinsă în aplicarea art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

III. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

56. Conform art. 41 din Convenție, În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

A. Prejudiciu

57. Reclamanții solicită suma de 400.000 euro (EUR) fiecare pentru prejudiciul material rezultând din faptul că și-au pierdut dinții și pentru celelalte vătămări cauzate prin relele tratamente la care susțin că au fost supuși de către polițiștii din Roșiori de Vede. Primul reclamant, domnul Vasile Mircea Niță, solicită suma de 600.000 EUR, iar al doilea reclamant, domnul Ionel Viorel Niță, suma de 450.000 EUR, cu titlu de prejudiciu moral pentru

suferințele fizice și psihice cauzate de fracturarea dinților lor și, mai general, pentru consecințele relor tratamente asupra stării lor de sănătate, care s-a agravat din cauza bolilor cronice anterioare.

58. Guvernul consideră că nu există nicio legătură de cauzalitate între încălcările pretinse și sumele solicitate, pe care le consideră, în general, exorbitante. Acesta constată că niciunul dintre reclamanți nu a dovedit că dinții pierduți în urma pretinsei agresiuni comise de polițiști au fost îngrijiți sau înlocuiți de un dentist, reclamanții nefurnizând niciun document justificativ în acest sens.

59. Curtea nu distinge nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins și respinge această cerere. În schimb, ea consideră că ar trebui să îi acorde fiecăruia dintre reclamanți suma de 7.000 EUR pentru prejudiciul moral suferit.

B. Cheltuieli de judecată

60. Primul reclamant solicită suma de 20.000 EUR pentru cheltuielile de judecată angajate în fața instanțelor interne și în fața Curții. Al doilea reclamant solicită 15.000 EUR pentru același lucru. Ei depun mai multe facturi emise pentru onorarii de traducere și expediere de documente prin fax.

61. Guvernul consideră că sumele solicitate de reclamanți sunt excesive și în mare parte nejustificate.

62. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În speță, ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea le alocă împreună reclamanților suma de 450 EUR.

C. Dobânzi moratorii

63. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 3 din Convenție și inadmisibilă în rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 3 din Convenție sub aspectul laturii sale materiale;

3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 3 din Convenție sub aspectul laturii sale procedurale;

4. hotărăște:

a)ca statul pârât să plătească, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri conform art. 44 § 2 din Convenție, câte 7.000 EUR (șapte mii euro) fiecăruia dintre reclamanți ca daune morale și 450 EUR (patru sute cincizeci euro) împreună reclamanților pentru cheltuieli de judecată, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

b)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

c)ca sumele menționate mai sus să fie convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății;

5. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 4 noiembrie 2008, în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,
președinte

Santiago Quesada,
grefier